

А МИ ВІЙНУ У ГОСТІ НЕ ПРОСИЛИ...

22 червня 1941 року в історії нашої держави і світової цивілізації закарбоване трагічною і вікопомною датою. А ось як цей день 65-річної давності пригадує уродженець Маслянки, а нині житель Рівного Дмитро Войцеховський.

- У Млинові ще не знали, що розпочалася страхітлива війна. Рано-вранці 22 червня 1941 року до сходу сонця сюди прилетів літак-розвідник. З нього скинули декілька бомб, від яких загинуло кілька чоловік обслуги військового літовища, загорілося бензосховище, але парк літаків не постраждав. А вранці сонячної погоди радянські літаки-винищувачі, як і в попередні роки, розпочали тренувальні польоти. Після обіду сюди наблизилася ескадрилья з 18-ти німецьких бомбардувальників у супроводі винищувачів. За повітряним боєм я спостерігав з масляняського хутора. Радянські винищувачі чинили опір ворожій армادі, однак зачасти спалахували і цю болючу та прикру картину було видно на тлі синього неба. На лєтовийці «мовчали» зенітки, і це дало змогу ворожій авіації ланувати над селищем.

Лєтовийце і його споруди були зруйновані бомбардуванням. Згорів також чотириповерховий млин, який належав єврею Мошкy. Були жертви і серед мирного населення, серед них – секретар райкому Компартії Роговець. Наступний наліт німецької авіації на Млинів прийшовся вже на березень 1944-го...

У неділю 22 червня військкомат терміново розсилав мобілізаційні повістки. Наступного дня на подвір'я нашого господарства на хуторі Маслянка заїхало кілька фірманок з молодими чоловіками, котрі мали мобілізаційні посвідчення. Вони затрималися на хуторі, а відтак послали гінця у Млинів, аби розвідав, що там діється. Ніхто із мобілізованих селян не рвався до захисту режиму, який за півтора року скомпроментував себе арештами, висилками в Сибір, руйнуванням храмів, непомірними податками.

«Розвідник» повернувся із райцентру і розповів, що на перехресті біля Муравиці триває реєстрація мобілізованих, яку під високими осокорами проводили офіцери райвійськкомату. Потім колона мобілізованих вирушила у східному напрямку. Пізніше надійшла звістка, що військкомат припинив мобілізацію, а його співробітники разом з керівниками району розпочали приготування до евакуації. Відтак фірманки з нашого подвір'я повернулися у свої села.

24 червня зранку у Млинові ще залишався начальник райвідділу НКВС Михайло Калугін. Він створював враження інтелігентної людини і випадкової в системі НКВС. Зокрема, такої думки були вчителі і вважали, що він походить з культурної сім'ї. Того червневого ранку, залишаючи Млинів, Калугін спалив архів райвідділу. Мабуть, зробив це свідомо, «щоб не постраждали невинні люди». Про це згадували очевидці. Мабуть, він мав на увазі списки так званих «сексотів», яких зачасти погрозами і шантажем заохочували до співробітництва з компетентними органами.

У червні 1941 року у Млинові більше двох діб тривало безвладдя, водночас не сталося жодного вбивства, пограбування чи інших кримінальних злочинів. Отож після евакуації органів влади місцеві сміливці стали цікавитися, що вони залишили після себе. У райвиконкомі знайшли списки жителів сіл району, котрих мали вислати до Сибіру у ніч з четверга на п'ятницю, тобто з 26 на 27 червня. І люди вжахнулися, настільки масовою мала бути депортація жителів району. У списках виселенців із Маслянки було дві третини чеських родин, до яких раніше влада не мала діла. Були там і прізвища поляків, а «очолювало» цей пріснопам'ятний список прізвище моєї родини. Це стосувалось і Чеських Новин. Із Малих Дорогостаїв мали вивезти до «білих медведів», як тоді казали, родини Кудаків, Сітарчуків, Тростянчуків, Ващуків та інші. У Коліні, яке тоді вважалося окремим селом, де проживало чеське населення, мало залишитися лише три родини.

До речі, Михайло Калугін під великим секретом поінформав мою маму, що нашу сім'ю мають виселяти у ніч на 27 червня. Мої батьки купили кожухи, теплі речі і стали готуватися до далекої дороги...

На п'ятий день війни – у четвер 26 червня 1941 року на шосе із Луцького напрямку з'явилися сотні німецьких велосипедистів. До визвольного березня 1944-го року залишалося майже 33 місяці...